

ВПЛИВ ШКІЛЬНОГО ПІДРУЧНИКА НА ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ОБРАЗУ НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА

Ю. О. Жук,

кандидат педагогічних наук, доцент

У статті описується методика використання технології семантичного диференціала в експериментальному дослідженні з вимірювання зв'язності понять «підручник» і «навчальний предмет» як ментальних образів, сформованих у школяра в процесі навчання, приділяється увага специфіці проведення дослідження в умовах реального навчального процесу, наведено результати експериментального дослідження. Показано можливість використання методів експериментальної психосемантики для оцінювання користувальницьких якостей шкільного підручника.

Ключові слова: *шкільний підручник, навчальний предмет, ментальний образ, семантичний диференціал.*

Постановка проблеми. У результаті швидкого процесу інформатизації освіти, легкої та комфортної доступності учня до глобальних інформаційних мереж в освітній процес все більше «втручаються» альтернативні шкільному підручнику джерела інформації, вплив яких на навчально-пізнавальний процес в школі наразі вже не можна ігнорувати [3, с. 6]. Особистісне ставлення учня до навчального предметанині багато в чому визначається впливом інформації, отриманої учнем з інформаційного ресурсу глобальних комп'ютерних мереж [5]. Ще одним з наслідків глобальної інформатизації освіти і появи педагогічних технологій, спрямованих на активне використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі, стало поступове формування думки щодо зменшення ролі шкільного підручника у шкільній освіті, думки про те, що підручник поступово перестає бути одним із головних елементів освітнього процесу. Отже, проблема визначення ролі шкільного підручника у навчально-виховному процесі в умовах сучасного стану інформатизації суспільства є, на наш погляд, актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що наукові пошуки в галузі підручникотворення залишаються актуальними, а проблема шкільного підручника продовжує перебувати в центрі уваги фахівців у галузі педагогіки, психології, методики навчання різних навчальних предметів [13, с. 15]. Дослідники багато уваги приділяють сучасним трактуванням таких функцій шкільного підручника, як інформаційна, трансформаційна, систематизуюча, розвивальна, інтегруюча, координуюча, виховна тощо. Це пояснюється тим, що функція шкільного підручника відображає як його ціннісно-цільове призначення в організації навчально-пізнавальної діяльності учнів, так і домінуючу на часі освітню парадигму. Нині створено інноваційні моделі

підручника: підручник фіксованого формату, технологічний, багаторівневий, електронний підручники [7].

На нашу думку, однією з основних функцій шкільного підручника є його вплив на формування в учня особистісного ставлення до того навчального предмета, зміст якого презентовано у підручнику. Ця функція залишається сталою незалежно від навчального предмета, форматів подання навчальної інформації, парадигмальних змін у галузі освіти, технологій навчання та методик застосування підручників. Однак вивчення доступної множини публікацій свідчить, що проблему впливу шкільного підручника на формування особистісного ставлення учня до навчального предмета недостатньо представлено в експериментальних дослідженнях. Більшість авторів, які звертаються до цієї проблеми у своїх публікаціях, задовольняється посиланнями на висловлювання інших авторів з цієї проблеми.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою нашого дослідження є експериментальне визначення впливу підручника на формування в учнів загальноосвітнього навчального закладу «образу» навчального предмета, який є вираженням особистісного ставлення учня до предмета.

Поняття «образ навчального предмета» широко використовується в літературі [21]. На відміну від поняття «образ предмета навчання», що є результатом формування в учня системи декларативних і процедурних знань щодо конкретного факту (явища, процесу, наукового поняття тощо) у предметній галузі, яка в процесі навчання виступає для учня як «навчальний предмет», поняття «образ навчального предмета» ми розглядаємо як ментальну репрезентацію, тобто як «сформований у свідомості людини уявний образ сприйманого їм у навколишньому середовищі об'єкта» [22].

Образ у філософії – це результат та ідеальна форма відображення об'єкта у свідомості людини, що виникає в умовах суспільно-історичної практики, на основі і у формі знакових систем. На чуттєвому рівні пізнання образами є відчуття, сприйняття та уявлення, на рівні логічного мислення – поняття, судження й умовиводи. Образ має своїм об'єктивним джерелом предмети і явища матеріального світу; у цьому сенсі образ є вторинним щодо свого оригіналу. Матеріальний субстрат образу – відповідні нейрофізіологічні процеси, що протікають в корі мозку людини або тварини. Матеріальною формою втілення образу виступають практичні дії, мова, різні знакові моделі [16].

Виклад основного матеріалу. Відомо, що особистісне ставлення людини до об'єкта діяльності багато в чому визначає як процесуальну, так і результуючу складові діяльності [20]. У нашому випадку об'єктом діяльності (навчальної) виступає шкільний підручник. Отже, ми розглядаємо підручник як об'єкт експериментального дослідження, але обмежуємося лише однією його характеристикою – ступенем впливу на формування у суб'єкта навчальної діяльності ментального образу того навчального предмета, який вивчається засобами підручника. При цьому ми припускаємо, що досліджуваний вплив визначається, зокрема, певними споживчими характеристиками підручника, задіяного у дослідженні.

Традиційно поширеними методами експериментального вивчення характеристик підручників (тобто параметрів, які, на думку дослідників, визначають його якість) є інтерв'ю, експертне оцінювання, анкетування вчителів, аналіз продуктів навчальної діяльності учнів [4; 8; 18; 19]. Усі перераховані методи мають свої позитивні особливості, але залишають поза увагою думку головного «споживача» підручника – учня. Навіть вивчення «продуктів навчальної діяльності» базується на оцінюванні «якості» цього продукту зовнішнім експертом (учителем, екзаменатором, текстологом тощо).

Методика дослідження. У науковій праці [2] Дж. Брунер стверджує, що образ передбачає інтеріоризацію схем дії з предметами. У праці А. Н. Леонтьєва [9] було висунуто гіпотезу про образ як багатовимірне психологічне утворення. До п'яти його «квазивимірів» автор зараховує, зокрема, «квазивимір» значення. Ця утворююча може бути представлена за допомогою відповідних засобів математичної обробки (багатовимірне шкалювання, факторний і кластерний аналіз тощо) у вигляді різноманітних геометричних моделей – суб'єктивних семантичних просторів.

До технологій, які дозволяють досліджувати смислові утворення індивідуальної та масової (групової) свідомості, належить техніка семантичного диференціала, що була розроблена групою американських психологів на чолі з Ч. Осгудом [11]. Метод семантичного диференціала (СД) становить вимірювальну техніку, яка заснована на застосуванні факторного аналізу у процесі аналізу значення, що надає багато теоретичних і методичних можливостей щодо побудови семантичних просторів, які створюються набором специфічних для різних предметних галузей факторів. На думку багатьох авторів [1; 12], фактор, утворений сукупністю шкал, є смисловим інваріантом, у якому поєднані знання про об'єкт і ставлення до нього.

Координатами об'єкта в семантичному просторі слугують його оцінки по ряду біполярних градуйованих (трьох-, п'яти- і семибальних) оціночних шкал, протилежні полюси яких задані за допомогою вербальних антонімів [14]. «Відповідно до теорії суб'єктивної семантики (О. Ю. Артем'єва), поряд з образами конкретних людей, речей, ситуацій і абстрактних категорій, що зберігаються в пам'яті або в уяві, в підсвідомості людини зберігаються також їх так звані семантичні коди (далі – СК) – емоційно заряджені сліди, що відображають не сам об'єкт, а той вплив, який він надав на психіку суб'єкта» [10].

Саме тому метод СД дає можливість оцінювати суб'єктивний аспект значення, пов'язаний з особистісним сенсом, соціальними установками, стереотипами поведінки та мислення й іншими емоційно насиченими, слабо-структурованими і малосвідомими формами узагальнення. Метод СД – один із варіантів техніки репертуарних решіток (ТРР) [17]. Їх відмінність полягає в тому, що в семантичному диференціалі шкали задаються респондентам, а в ТРР шкали створюються самими респондентами. Отже, СД не може розглядатися в якості методу виявлення абсолютно адекватного реальності групового семантичного простору, так як одним з його істотних недоліків є суб'єктивне формування дослідником набору використовуваних шкал. Однак у нашо-

му випадку йдеться не про абсолютні значення, а про порівняння групових семантичних просторів щодо понять «навчальний предмет» і «підручник».

Дослідження проводилося в середній школі № 54 м. Києва. Обсяг вибіркової сукупності – 59 учнів віком 14–15 років.

Учні оцінювали кожне поняття (наприклад, «навчальний предмет БІОЛОГІЯ» і «підручник з БІОЛОГІЇ») за тринадцятьма 7-бальними шкалами: «вдалий-невдалий», «простий-складний», «важливий-неважливий» тощо. Шкали розроблялися на основі аналізу наукових публікацій, присвячених навчальній діяльності учнів середньої школи. Опитувальний лист відповідав класичній осгудівській формі – одна сторінка на кожне поняття. Оскільки метод СД є психологічною технікою, перед нами стояло завдання адаптувати його до процедури педагогічного дослідження, тобто враховувати умови реального навчального процесу, забезпечити максимальну простоту та зручність для респондента-учня під час заповнення опитувального листа. Саме ця вимога обмежила кількість шкал тринадцятьма. Опитування було розведено в часі: між опитуванням щодо навчального предмета та стосовно підручника було витримано двотижневу паузу.

Процедура обробки результатів дослідження полягала в тому, що за кожним поняттям, яке було оцінено респондентом-учнем за тринадцятьма біполярними градуйованими оціночними шкалами, визначалися середні значення оцінки за кожною зі шкал. У результаті опрацювання матриць даних (13×59) було побудовано матрицю подібності шкал (13×13), де мірою подібності є коефіцієнт кореляції, що відображає подібність оцінок образів «підручник» і «навчальний предмет», які визначили за цими шкалами респонденти-учні.

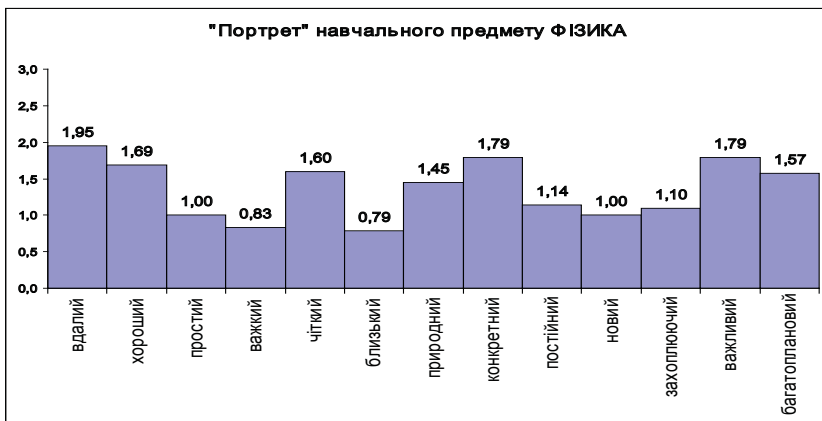
Враховуючи те, що отримані дані не відповідають закону нормального розподілу та вибірки, мають невеликий обсяг, для визначення статистичного взаємозв'язку між отриманими середніми значеннями оцінки для «підручника» та відповідного «навчального предмета» було обрано рангову кореляцію Спірмена.

Коефіцієнти кореляції між поняттями «підручник» і «навчальний предмет» наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Предмет/Підручник	Коефіцієнт кореляції
Фізика	0, 904 ($p \leq 0, 01$)
Хімія	0, 891 ($p \leq 0, 01$)
Біологія	0, 805 ($p \leq 0, 01$)
Історія	0, 856 ($p \leq 0, 01$)

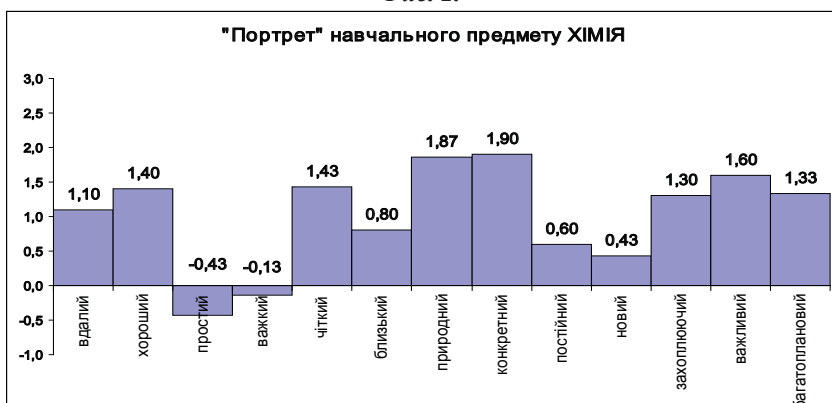
Графічну презентацію ментального образу (підручника, навчального предмета) для простоти та однозначного розуміння ми будемо називати «портрет» («портрет» підручника, «портрет» навчального предмета), який склався у досліджуваній групі учнів. На рисунках 1–8 зображено усереднені групові «портрети» навчальних предметів і підручників, у яких презентовано навчальний матеріал з даних предметів.

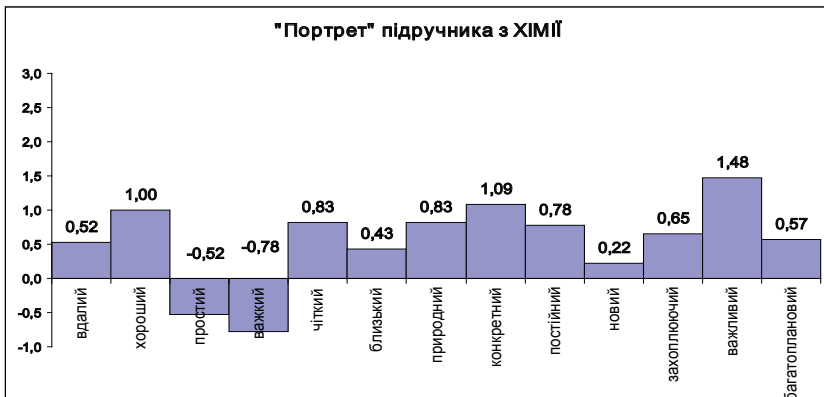
Рис. 1.

Рис. 2.

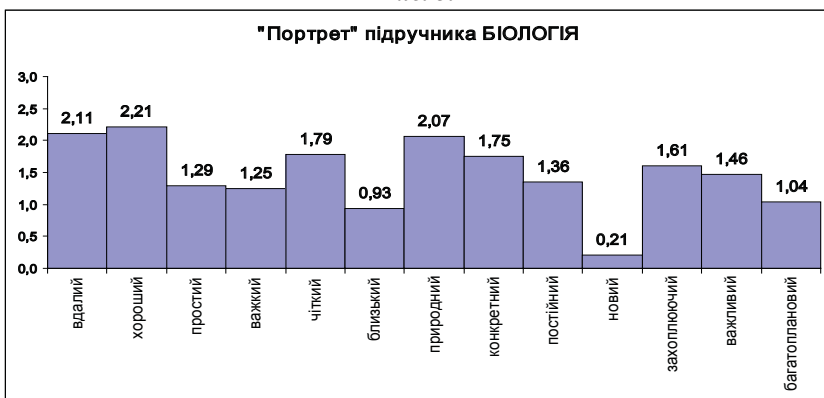
Рис. 3.

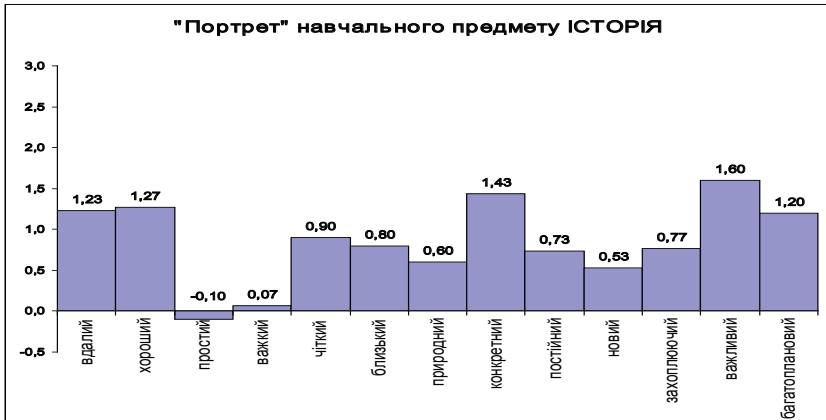
Рис. 4.

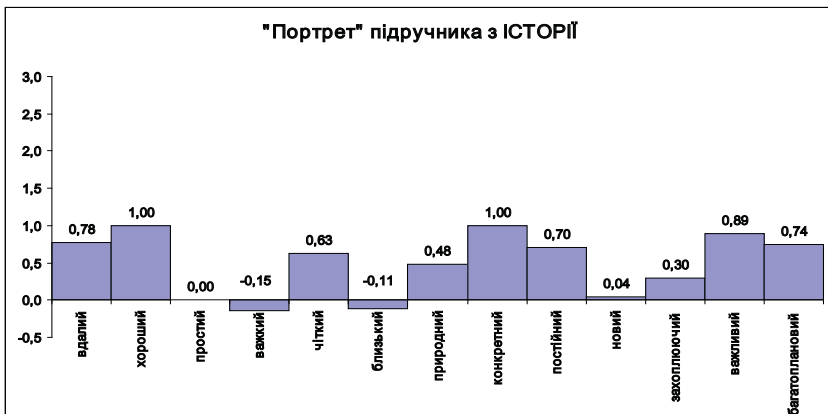
Рис. 5.

Рис. 6.

Рис. 7.

Рис. 8.

Висновки. Отже, на основі зазначеного вище матеріалу можемо зробити наступні висновки.

1. Характерним для всіх усереднених групових значень результатів оцінювання є превалювання позитивного ставлення учнів до предмета оцінювання. Цей факт свідчить про наявність у більшості позитивних емоцій, які викликають в учнів поняття «підручник» і «навчальний предмет».

2. Виявлений у процесі дослідження тісний зв'язок між ментальними образами підручника та відповідного навчального предмета, які сформувалися в учня, засвідчує важливість використання підручника у навчальному процесі, його значну роль у формуванні особистісного ставлення учня до навчального предмета. У нашому випадку коефіцієнти кореляції свідчать про чисельне значення тісноти статистичного зв'язку між поняттями «підручник» і «навчальний предмет». Виходячи з того, що підручник, як знаряддя навчальної

діяльності, допомагає учню в оволодінні змістом навчального предмета, можна зазначити про значний вплив підручника на формування в учня ментального образу навчального предмета, а не навпаки.

3. У результаті дослідження виявлено, що вплив підручника на формування в учнів особистісного ставлення до навчального предмета визначається двома факторами: певними особливостями підручника, які можна умовно назвати споживчими якостями (з точки зору учня), та ступенем залучення вчителем підручника у навчальний процес, який визначається іншим набором користувальницьких якостей (з точки зору вчителя).

4. Проведене дослідження є, по суті, пілотажним дослідженням, метою якого, зокрема, було з'ясування можливості використання у реальному навчальному процесі методики семантичного диференціалу для оцінювання користувальницьких якостей шкільного підручника. Обмежена кількість учнів та оцінювальних шкал визначають дослідження більше як кількісно-якісне. Збільшення кількості респондентів та оцінювальних шкал, вочевидь, мають сприяти уточненню результатів, створенню стандартизованих оцінювальних шкал, що надасть можливість використовувати цей метод у широкомасштабних педагогічних дослідженнях.

Література

1. Артемьева Е. Ю. Основы психологии субъективной семантики / под ред. И. Б. Ханиной. – М. : Наука; Смысл, 1999. – 350 с.
2. Брунер Дж. Психология познания. За пределами непосредственной информации. – М. : Прогресс, 1977. – 413 с.
3. Жук Ю. О. Информатизация образования: надежды и риски : зб. пр. VI Міжнародної конференції «Нові інформаційні технології для всіх: навчальні середовища». – К. : Видавничий дім «Академперіодика» НАН України, 2011. – 512 с. – С. 301–307.
4. Жук Ю. О. Оцінювання рівня якості шкільних підручників: модель опрацювання результатів апріорної експертизи / Ю. О. Жук // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. – К. : Педагогічна думка, 2009. – Вип. 9. – 664 с. – С. 7–18.
5. Жук Ю. О. Теоретико-методологічні проблеми формування інформаційного освітнього простору України [Електронний ресурс] / Ю. О. Жук // Інформаційні технології і засоби навчання. – Жовтень 2007. – № 3. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em1/emg.html>
6. Жук Ю. О. Діалектика педагогічного знання в умовах комп'ютерно орієнтованого процесу навчання / Ю. О. Жук // Комп'ютер в школі та сім'ї. – 2011. – № 4 (92). – С. 3–7.
7. Жук Ю. О. Шкільні підручники на електронних носіях: логіка апаратних засобів і логіка педагогічних способів / Ю. О. Жук // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. – 2010. – Вип. 1 (10). – С. 86–92.
8. Кашеева Б. (ПНР). К концепции исследования школьных учебников / Б. Кашеева, Э. Кубицель, В. Шимандерска // Проблеми школьного учебника. – Вип. 5. – М., 1984. – С. 164–180.

9. Леонтьев А. Н. Проблемы развития психики / А. Н. Леонтьев. – М. : Изд-во АПН РСФСР, 1959. – 496 с.
10. Леонтьев Д. Субъективно-семантические основания оценки и выбора книг массового спроса / Д. Леонтьев // Психология субъективной семантики: Истоки и развитие / под ред. И. Б. Ханиной, Д. А. Леонтьева. – М. : Смысл, 2011. – С. 216–232.
11. Осгуд Ч. Приложение методики семантического дифференциала к исследованиям по эстетике и смежным проблемам / Ч. Осгуд, Дж. Суси, П. Таненбаум // Семиотика и искусствометрия. – М. : Мир, 1972. – С. 278–297.
12. Петренко В. Ф. Введение в экспериментальную психосемантику: исследование форм репрезентации в обыденном сознании / В. Ф. Петренко. – М. : Изд-во МГУ, 1983. – 177 с.
13. Пометун О. І. Шкільний підручник нового покоління з історії, який він? / О. І. Пометун // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. – К. : Педагогічна думка, 2011. – Вип. 11. – С. 477–484.
14. Психологический словарь / под ред. В. П. Зинченко, Б. Г. Мещерякова. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Педагогика-Пресс, 2003. – С. 610.
15. Топузов О. М. Роль і місце підручника в реалізації компетентнісного підходу до навчання / О. М. Топузов // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. – К. : Педагогічна думка, 2012. – Вип. 12. – С. 241–247.
16. Философский энциклопедический словарь / гл. редакция: Л. Ф. Ильичов, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панов. – М. : Сов. энциклопедия, 1983. – 840 с.
17. Франселла Ф., Банистер Б. Новый метод исследования личности. – М. : Прогресс, 1987. – 236 с.
18. Фурман А. В. Психодидактична експертиза модульно-розвивальних підручників : монографія / А. В. Фурман, А. Н. Гірняк. – Тернопіль : ТНЕУ, 2009. – 311 с.
19. Шамелашвілі Р. М. Підручник для загальноосвітньої школи як феномен навчально-методичного комплексу та деякі питання його експертного оцінювання / Р. М. Шамелашвілі // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць / [редкол.]. – К. : Педагогічна думка, 2008. – Вип. 8. – 544 с. – С. 8–20.
20. Шестакова Л. Г. Взаимосвязь содержательных и процессуальных аспектов обучения в школьном учебнике: (В условиях дифференц. обучения) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Л. Г. Шестакова ; Рос. акад. образования ; Ин-т теории обр-ния и педагогики. – М., 1996.
21. Элер К., Золле К. Образ учебного предмета «социология» как непрофилирующей дисциплины по другим специальностям / К. Элер, К. Золле // Социологическое исследование. – 1997. – № 9. – С. 123–132.
22. Энциклопедия эпистемологии и философии науки. – М. : «Канон+», РООИ «Реабилитация. И. Т. Касавин», 2009. – 1248 с.

References

1. Artem'eva E. Ju. Osnovy psichologii sub'ektivnoj semantiki / pod red. I. B. Haninoy. – М. : Nauka; Smysl, 1999. – 350 s.
2. Bruner Dzh. Psichologija poznaniya. Za predelami neposredstvennoj informacii. – М. : Progress, 1977. – 413 s.
3. Zhuk Yu. O. Ynformatyzatsiya obrazovaniya: nadezhdy u rysky : zb. pr. VI Mizhnarodnoi konferentsii «Novi informatsiini tekhnologii dlia vsikh: navchalni seredovyshcha». – К. : Vydavnychiy dim «Akadempriodyka» NAN Ukrainy, 2011. – 512 s. – S. 301–307.

4. Zhuk Yu. O. Otsiniuvannia rivnia yakosti shkilnykh pidruchnykiv: model opratsiuvannia rezultatsiv apriornoi ekspertyzy / Yu. O. Zhuk // Problemy suchasnoho pidruchnyka : zb. nauk. prats. – K. : Pedahohichna dumka, 2009. – Vyp. 9. – 664 s. – S. 7–18.

5. Zhuk Yu. O. Teoretyko-metodolohichni problemy formuvannia informatsiinoho osvithnoho prostoru Ukrainy [Elektronnyi resurs] / Yu. O. Zhuk // Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia. – Zhovten 2007. – № 3. – Rezhym dostupu: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em1/emg.html>

6. Zhuk Yu. O. Dialektyka pedahohichnoho znannia v umovakh kompiuterno oriientovanoho protsesu navchannia / Yu. O. Zhuk // Kompiuter v shkoli ta simi. – 2011. – № 4 (92). – S. 3–7.

7. Zhuk Yu. O. Shkilni pidruchnyky na elektronnykh nosiiax: lohika aparatnykh zasobiv i lohika pedahohichnykh sposobiv / Yu. O. Zhuk // Problemy suchasnoho pidruchnyka : zb. nauk. prats. – 2010. – Vyp. 1 (10). – S. 86–92.

8. Kasheeska B. (PNR). K koncepcii issledovaniia shkol'nykh uchebnikov / B. Kashevska, Je. Kubicel', V. Shimanderska // Problemyshkol'nogouchebnika. – Vyp. 5. – M., 1984. – S. 164–180.

9. Leont'ev A. N. Problemy razvitiia psihiki / A. N. Leont'ev. – M. : Izd-voAPNRSFSR, 1959. – 496 s.

10. Leont'ev D. Sub»ektivno-semanticheskie osnovaniia ocenki ivyboraknig massovogo sprosa / D. Leont'ev // Psihologija sub»ektivnoj semantiki: Istoki irazvitie / pod red. I. B. Haninoj, D. A. Leont'eva. – M. : Smysl, 2011. – S. 216–232.

11. Osgud Ch. Prilozhenie metodiki semanticheskogo differenciala k issledovaniyam po jestetike i smezhnym problemam / Ch. Osgud, Dzh. Susi, P. Tanenbaum // Semiotika i iskusstvometrija. – M. : Mir, 1972. – S. 278–297.

12. Petrenko V. F. Vvedenie v jeksperimental'nuju psihosemantiku: issledovanie form reprezentacii v obydennom soznanii / V. F. Petrenko. – M. : Izd-vo MGU, 1983. – 177 c.

13. Pometun O. I. Shkilnyi pidruchnyk novoho pokolinnia z istorii, yakyi vin? / O. I. Pometun // Problemy suchasnoho pidruchnyka : zb. nauk. prats. – K. : Pedahohichna dumka, 2011. – Vyp. 11. – S. 477–484.

14. Psihologicheskij slovar / pod red. V. P. Zinchenko, B. G. Meshherjakova. – 3-e izd., pererab. i dop. – M. : Pedagogika-Press, 2003. – S. 610.

15. Topuzov O. M. Rol i mistse pidruchnyka v realizatsii kompetentnisnoho pidkholdu do navchannia / O. M. Topuzov // Problemy suchasnoho pidruchnyka : zb. nauk. prats. – K. : Pedahohichna dumka, 2012. – Vyp. 12. – S. 241–247.

16. Filosofskij jenciklopedicheskij slovar / gl. redakcija: L. F. Il'ichov, P. N. Fedoseev, S. M. Kovalev, V. G. Panov. – M. : Sov. jenciklopedija, 1983. – 840 s.

17. Fransella F., Banister B. Novyj metod issledovaniia lichnosti. – M. : Progress, 1987. – 236 s.

18. Furman A. V. Psikhodydaktychna ekspertyza modulno-rozvyvalnykh pidruchnykiv : monohrafiia / A. V. Furman, A. N. Hirniak. – Ternopil : TNEU, 2009. – 311 s.

19. Shamelashvili R. M. Pidruchnyk dlia zahalnoosvitnoi shkoly yak fenomen navchalno-metodychnoho kompleksu ta deiaki pytannia yoho ekspertnoho otsiniuvannia / R. M. Shamelashvili // Problemy suchasnoho pidruchnyka : zb. nauk. prats. / [redkol.]. – K. : Pedahohichna dumka, 2008. – Vyp. 8. – 544 s. – S. 8–20.

20. Shestakova L. G. Vzaimosvjaz' soderzhatel'nyh i processual'nyh aspektov obuchenija v shkol'nom uchebnike: (V uslovijah differenc.obuchenija) : dis. ... kand.

ped. nauk : 13.00.01 / L. G. Shestakova ; Ros. akad. Obrazovanija ; In-t teorii obr-nija i pedagogiki. – M., 1996.

21. Jeler K., Zolle K. Obraz ucebnoгo predmeta «sociologija» kak neprofilirujushhej discipliny po drugim special'nostjam / K. Jeler, K. Zolle // Sociologicheskie issledovanija. – 1997. – № 9. – S. 123–132.

22. Jenciklopedija jepistemologii i filosofii nauki. – M. : «Kanon+», ROOI «Reabilitacija. I. T. Kasavin», 2009. – 1248 s.

Жук Ю. А.

ВЛИЯНИЕ ШКОЛЬНЫХ УЧЕБНИКОВ НА ФОРМИРОВАНИЕ ОБРАЗА УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА

В статье описывается методика использования технологии семантического дифференциала в экспериментальном исследовании по измерению связности понятий «учебник» и «учебный предмет» как ментальных образов, сформированных у школьника в процессе обучения, уделяется внимание специфике проведения исследования в условиях реального учебного процесса, приведены результаты экспериментального исследования. Показана возможность использования методов экспериментальной психосемантики для оценивания пользовательских качеств школьного учебника.

Ключевые слова: *школьный учебник, учебный предмет, ментальный образ, семантический дифференциал.*

Zhuk Yu.

INFLUENCE OF SCHOOL TEXTBOOKS ON THE FORMATION OF ACADEMIC SUBJECT IMAGE

This article describes the use of semantic differential technology in a pilot study on measuring connectivity of «textbook» and «academic subject» concepts as mental images formed in a pupil during learning process; attention is paid to the specifics of the study under real-life learning process, the results of the pilot study are represented. The possibility for use of experimental psychosemantic methods is shown for estimating of user characteristics of school textbook.

Keywords: *school textbook, academic subject, mental image, semantic differential.*